7. Kremen, V. H. (2005). Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia [Rezultaty Education and Science in Ukraine: Innovative Aspects. Strategy. Implementation. Results]. Kyiv : Hramota. 412 s. [in Ukrainian]

8. Levkivskyi, M. V. (2011). Istoriia pedahohiky [History of Pedagogy] : Navch.-metod. posibnyk. Vyd. 4-te. Navch. pos. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 190 s. [in Ukrainian]

9. Lukina, T. O. (2020). Upravlinnia yakistiu zahalnoi serednoi osvity: navchalnometodychnyi posibnyk [Management of General Secondary Education Quality]. Kyiv : Pedahohichna dumka. 230 s. [in Ukrainian]

10. Liubar, O. O., Stelmakhovych, M. H., Fedorenko, D. T. (1998). Istoriia ukrainskoi pedahohiky : navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [History of Ukrainian Pedagogy] / Za redaktsiieiu diisnoho chlena APN Ukrainy M. H. Stelmakhovycha. Kyiv : Instytut zmistu i metodiv navchannia MO Ukrainy. 358 s. [in Ukrainian]

11. Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini (2016). [National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine] / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy ; [redkol.: V. H. Kremen (holova), V. I. Luhovyi (zast. holovy), A. M. Hurzhii (zast. holovy), O. Ya. Savchenko (zast. holovy)]; za zah. red. V. H. Kremenia. Kyiv : Pedahohichna dumka. 448 s. [in Ukrainian]

12. Ovod, Yu. V. (2014). Kozatska pedahohika pro formuvannia intelektu, tilovykhovannia ta dukhovnosti [Cossack pedagogy on the formation of intellect, physical education and spirituality]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriia: Pedahohika. Sotsialna robota / hol. red. I. V. Kozubovska. Uzhhorod: Hoverla. Vyp. 31. S. 115–117. [in Ukrainian]

13. Sihaieva, L. Ye. (2016). Suchasni pidkhody do yakosti osvity: teoretychnyi aspekt [Modern approaches to education quality: theoretical aspect]. Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii. Vyp. 4. S. 213–229. [in Ukrainian]

14. Sukhomlynska, O. V. (2003). Istoryko-pedahohichnyi protses: novi pidkhody do zahalnykh problem [Historical and pedagogical process: new approaches to general problems]. Kyiv : APN. 558 s. [in Ukrainian]

15. Shanskova, T. I. (2019). Suchasni priorytety upravlinnia yakistiu osvity zakladiv vyshchoi osvity: kafedralnyi riven [Modern priorities of quality management of higher education institutions: departmental level]. Paradyhmalna model kerivnyka sfery osvity u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv : Materialy mizhnarodnoho forumu upravlinskoi diialnosti (18–19 travnia 2019 r. m. Ternopil). Ternopil: KROK. S. 98–103. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЕРНЕНКО Олександр Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: менеджмент, інноваційна діяльність, управління якістю освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHERNENKO Oleksandr Volodymyrovych – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Doctoral candidate, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: management, innovation, quality management in education.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 378.56.12
DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-390-395

САВЧЕНКО Лариса Олексіївна–
доктор педагогічних наук, професор
Криворізького державного педагогічного університету
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4246-3228
e-mail: larisasavcenko506@gmail.com

САФ'ЯН Карина Юріївна –
кандидат педагогічних наук, доцент
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6977-9847
e-mail: kariwka573@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Реформування системи освіти України в контексті соціальних перетворень зумовлює необхідність її вдосконалення, наближення до рівнів світових освітніх стандартів. Реформа освіти потребує кваліфікованих кадрів нової генерації для освітньої діяльності. У зв'язку з цим педагоги і психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та використанні особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, до яких відносять і проектну технологію. Культура, програмує всі види людської діяльності. Тому є культура праці, побуту, економічна, художня, політична, сімейна, педагогічна культура і т.д. Однією з різновидів є проєктна культура, але вона ще не достатньо розкрита у практичній діяльності майбутніх фахівців. Досить важливим в процесі ігрового проєктування є взаємодія викладача та студентів, що працюють у проектних групах. Ця співпраця є вагомою на кожному з етапів проєктування. Як викладач, так і студенти в ході процесу проєктування набувають навичок культури спілкування, взаємоповаги, пошуку та відбору інформації, критичного мислення, аналізу ситуацій, прийняття альтернативних рішень тощо. Значним у використанні ігрового проєктування є вміння вчителя організовувати спільну діяльність з учнями.

Формування проєктної культури у майбутніх фахівців буде більш ефективним за умов впровадження ігрового проєктування. яке ми застосували при проведені педагогічної студії «Персональна іміджелогія», визначаємо як особистісно орієнтовану активну дидактичну технологію, яка полягає у створенні студентами ігрового проєкту під керівництвом викладача відповідно до основних його етапів з метою ефективної підготовки до інноваційної діяльності та розвитку творчих здібностей особистості. Під проєктною культурою майбутнього фахівця будемо розуміти складне динамічне утворення, що передбачає наявність системи професійно значущих знань, умінь і навичок (психолого-педагогічних, професійних, методичних), набутого досвіду й особистісних якостей (інтелігентності, ерудиції, гуманних рис характеру),

які в сукупності забезпечують його ефективну взаємодію з учнями, професійний та особистісний саморозвиток. Подальшу свою роботу вбачаємо у розробці ігрових проєктів для фахових дисциплін з технологічної освіти.

Ключові слова: *проєктна культура, проєкт, культура, майбутній фахівець, освіта, імідж викладача, ігрове проєктування.*

SAVCHENKO Larysa Oleksiivna –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Pedagogy
and Methods of Technological Education
Kryvyi Rih State Pedagogical University
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4246-3228
e-mail:larisasavcenko506@gmail.com
SAFIAN Karyna Yuryivna –
Ph.D. of Pedagogic Sciences, Associate Professor
National university of life
and environmental sciences of Ukraine
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6977-9847
e-mail: kariwka573@gmail.com

FEATURES OF THE FORMATION OF PROJECT CULTURE IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

Reforming the education system of Ukraine in the context of social transformations necessitates its improvement, bringing it closer to the levels of world educational standards. The education reform needs qualified personnel of a new generation for educational activities. In this regard, teachers and psychologists are becoming more and more aware of the urgent need to create and use personally-oriented pedagogical technologies, which include project technology. Culture programs all types of human activity. Therefore, there is a culture of work, everyday life, economic, artistic, political, family, pedagogical culture, etc. One of the varieties is project culture, but it has not yet been sufficiently revealed in the practical activities of future specialists. The interaction between the teacher and students working in project groups is quite important in the process of game design. This cooperation is important at each of the design stages. During the design process, both teachers and students acquire the skills of a culture of communication, mutual respect, search and selection of information, critical thinking, analysis of situations, making alternative decisions, etc. The ability of the teacher to organize joint activities with students is significant in the use of game design. Formation of project culture among future specialists will be more effective under the conditions of implementation of game design. which we applied during the pedagogical study "Personal Imageology", we define it as a personally oriented active didactic technology, which consists in the creation by students of a game project under the guidance of the teacher in accordance with its main stages in order to effectively prepare for innovative activities and develop the creative abilities of the individual. The project culture of the future specialist will be understood as a complex dynamic formation that involves the presence of a system of professionally significant knowledge, abilities and skills (psychological-pedagogical, professional, methodical), acquired experience and personal qualities (intelligence, erudition, humane character traits), which in aggregate ensure his effective interaction with students, professional and personal self-development. We see our further work in the development of game projects for professional disciplines in technological education.

Key words: *project culture, project, future specialist, education, teacher's image, game design.*

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Реформування системи освіти України в контексті соціальних перетворень зумовлює необхідність її вдосконалення, наближення до рівнів світових освітніх стандартів. Реформа освіти потребує кваліфікованих кадрів нової генерації для освітньої діяльності. Тому в державних нормативно-правових документах визначено завдання докорінного вдосконалення навчального процесу вищої школи, пошуку шляхів і засобів його інтеграції у світову освітянську систему, зміцнення навчально-матеріальної та наукової бази, модернізації змісту професійної підготовки вчителів, розробки та апробації нових освітніх технологій. Так, відповідно до умов входження нашої держави до Європейського Союзу однією з основних форм навчання у вищий педагогічній школі набуває – проєкт. У зв'язку з цим педагоги і психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та використанні особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, до яких відносять і проектну технологію.

Культура, програмує всі види людської діяльності. Тому є культура праці, побуту, економічна, художня, політична, сімейна, педагогічна культура і т.д. Однією з різновидів є проєктна культура, але вона ще не достатньо розкрита у практичній діяльності майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільшу увагу привертають концепції культури, розроблені й запропоновані світовій та вітчизняній науці: аксіологічний, представники якого розглядали культуру як сукупність цінностей, створених людиною І. Іванов, Н. Чавчавадзе; технологічний, коли культуру визначено як специфічний спосіб діяльності людей Е. Маркарян; семіотичний, що уможливлює розгляд культури як сукупності знакових систем, за допомогою яких передається соціальна інформація від покоління до покоління Ю. Лотман; евристичний, де культуру визначено як характеристику творчої діяльності людини, її здатність створити щось нове А. Арнольдов, Л. Коган; сумативний, представники якого вважали культуру сумою різноманітних процесів і результатів діяльності людини Е. Соколов та ін.; поняття культури як творчої діяльності людей, результату цієї діяльності, включаючи й технології її (діяльності) здійснення В. Давидович, Ю. Жданов, М. Каган, М. Тарасенко.

Розкриваючи сутність поняття «проєкт», зосередимо увагу на роботах У.Х. Кільпатрика, Дж. Джонса, Є.С. Полат, С. Сисоєва, та інш. Натомість інші педагоги розглядають метод проектів як засіб організації педагогічного процесу, в основу якого покладено взаємодію педагога й студента з навколишнім середовищем, об'єднання навчання з активною діяльністю студентів (Т. Супрун); метод планування цілеспрямованої діяльності студента у зв'язку з вирішенням якогось шкільного завдання в обставинах реального життя (М. Кларин); цільовий навчально-виховний процес, спрямований на виконання суспільно корисних справ (П. Мудров); систему навчання, за якої студент набуває знань, умінь та навичок у процесі планування і виконання певних складних завдань – проєктів (М. Ярмаченко). Проте в аспекті розгляду методу проектів як ефективного інноваційного нововведення в освіті до кінця не розкрито можливості формування проєктної культури майбутніх фахівців.

Мета статті. Вивчення проблеми формування проєктної культури майбутніх фахівців при підготовці у закладах педагогічної вищої освіти, що дозволяє забезпечити професійне та творче впровадження у навчальний процес.

Методи дослідження. У роботі використано такі методи дослідження: аналіз, моніторинг, систематизація та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, В. Андреєв, О. Аніщенко, Г. Балл, С. Біблер, С. Гессен та інші розглядають «культуру» як родове поняття стосовно поняття «освіта», де освіта визначається як індивідуальна культура різних видів діяльності й спілкування людини, що опановує культурою на основі цілеспрямованої й цілісної системи навчання й виховання [1;2].

Науковці Л. Забродська, Л. Хоружа, О. Онопрієнко, А. Цимбаларо розглядають проектування як самостійний вид діяльності, що передбачає наявність таких етапів як прогнозування (спеціально організоване дослідження, спрямоване на отримання інформації про розвиток об'єкту), планування (визначенні плану діяльності, в процесі реалізації якого не передбачається отримати суттєвих змін), конструювання (створення реального об'єкта за певною моделлю з певним рівнем деталізації технологічного характеру діяльності в контексті результативного її виконання), моделювання (конструювання майбутнього розвивального середовища, створення моделі – ідеального образу реального об'єкта) [9].

Характеризуючи проєктну технологію, слід вказати на те, що це технологія навчання, реалізація якої розширює можливості традиційного опрацювання студентами певної теми (розділу), оскільки спрямована на створення під час виконання ними навчального проєкту певного матеріального або інтелектуального продукту, що безпосередньо стосується теми (розділу). Передбачені навчальним проєктом види діяльності студентів здійснюють індивідуально або групою, при цьому вони спілкуються між собою та консультуються з дорослими (викладачем, батьками, спеціалістами різних галузей виробництва) і в такий спосіб пригадують необхідні знання і набувають нових. Механізм реалізації проєктної технології завжди орієнтований на самостійну індивідуальну, парну або групову діяльність студентів, котра відбувається у певний проміжок часу[5].

Процес створення проєктної технології являє собою цілеспрямовану, соціально значущу, педагогічно доцільну, практично реалізовану інноваційну діяльність педагога щодо проєктування та забезпечення функціонування освітньо-розвивального середовища, в якому здійснюватиметься формування проєктної культури вихованців. Визначають чотири етапи проєктування: початковий (розробка основних ідей, констатація вивченості проблеми, збір і аналіз даних, обґрунтування актуальності, формулювання гіпотези (припущення, що стосується результатів та способів їхнього досягнення); етап розробки (передбачення виконавця (виконавців), формування груп, усвідомлення завдань, планування діяльності, розробка змісту етапів, визначення форм і методів керування і контролю, корекція з боку педагога); етап реалізації проєкту (інтегрування й акумулювання всієї інформації з урахуванням теми, мети; підготовка наочно-графічного матеріалу, розробка аудіо-відео ряду проєкту: контроль і корекція проміжних результатів, співвіднесення їх з визначеною метою, керівництво, координація роботи студентів); завершення проекту [7].

Необхідною складовою методики здійснення проєктної діяльності є складання загальної моделі, що розглядається як умовний образ, схема кінцевого результату проекту.

Таким чином, цілісна система проєктної культури майбутнього фахівця може бути представлена за принципом діяльності її різноманітних форм та видів як інтегрована єдність технологічної, розумової, професійної, естетичної, графічної, тощо культури особистості. Отже, у першому наближенні, проєктною культурою слід вважати синтез, органічний сплав, що створює нове явище, особистісне утворення, яке характеризує високий рівень проєктної діяльності людини, як носія загальної культури.

Структура проєктної культури має відповідати структурі діяльності як такої. Відповідно до теорії проєктної діяльності представлені наступні важливі блоки: мотиви, планування, включаючи вибір цілі; реалізація технологій; практична значимість та контроль результатів. Для досягнення мети студенти повинні навчитись самостійно мислити, окреслювати розв’язувати проблеми, інтегрувати знання різних навчальних предметів, установлювати причинно – наслідкові зв’язки, прогнозувати наслідки реалізації різних варіантів. Виконання проєктів розраховується на певний проміжок часу, протягом якого здійснюватиметься самостійна, індивідуальна, парна та групова роботи.

На нашу думку, формування проєктної культури у майбутніх фахівців буде більш ефективним на умов впровадження ігрового проєктування. Аналіз літературних наукових джерел з питань ігрового проєктування свідчить, що даний термін не є сталим та чітко визначеним. У

наукових працях застосовується термін «ігрове проєктування», зокрема в сфері технічних наук, менеджменту та бізнесу (О. В. Горєлий, Н. В. Кічук, О.В. Древницька, В.Г. Никифоренко, Т.В. Качеровська, Й. С. Завадський). У сучасній педагогічній літературі термін «ігрове проєктування» є досить новим і недостатньо дослідженим, не конкретизовані сутність, структура і психолого-педагогічні умови ефективності його застосування у підготовці педагогів, відсутній системний характер технологічних розробок застосування ігрового проектування у практичній роботі майбутніх учителів. Ігрове проектування – заняття, суть якого складається в розробці інженерного, конструкторського, технологічного й іншого видів проєктів в ігрових умовах, що максимально відтворюють реальність.

Досить важливим в процесі ігрового проєктування є взаємодія викладача та студентів, що працюють у проектних групах. Ця співпраця є вагомою на кожному з етапів проєктування. Як викладач, так і студенти в ході процесу проєктування набувають навичок культури спілкування, взаємоповаги, пошуку та відбору інформації, критичного мислення, аналізу ситуацій, прийняття альтернативних рішень тощо. Значним у використанні ігрового проєктування є вміння вчителя організовувати спільну діяльність з учнями.

Етапи ігрового проєктування представлені нами у такій послідовності:

1) аналіз проблемних ситуацій, вибір теми, визначення проблеми, постановка мети;

2) створення творчих груп (3-4 чоловіки), визначення рольового статусу кожного учасника проєкту;

3) вибір методів і засобів досягнення мети, складання програми дій;

4) пошук інформації студентами, її аналіз та обробка;

5) оформлення результатів ігрової проєктної діяльності;

6) підготовка до презентації ігрового проєкту;

7) презентація та захист ігрового проєкту кожною групою;

8) аналіз і загальне обговорення результатів ігрового проєктування, його оцінка.

Вважаємо, що виділені етапи ігрового проєктування можна узагальнити, зберігаючи загальну логіку, яка відображає сутність проєктної діяльності та ігрових технологій, і представити в такому вигляді: підготовчий, етап розробки ігрового проєкту (дослідницький етап), етап представлення проєкту та післяпроєктний етап (рефлексія та оцінка проекту).

На етапі констатувального експерименту студентам було запропоновано відповісти на анонімну анкету, яка містила закриті запитання. Результати даних констатувальної діагностики представлені в таблиці 1.

Із підрахунку в обох підгрупах було виявлено різне співвідношення студентів із достатнім, середнім та низьким рівнями.

Таблиця 1.

Результати констатувального експерименту

Критерії і рівні	**Контрольна група (30 чол.)**		**Експеримен-тальна група (30 чол.)**	
	Кіл-ть уч.	**%**	**Кіл-ть уч.**	**%**
1. ***Критерій «Потреба у проєктній діяльності»***				
Високий рівень	5	16,6	6	19,9
Середній рівень	17	56,8	15	50,2
Низький рівень	8	26,6	9	29,9
2. ***Критерій «Продуктивність творчих ідей»***				
Високий рівень	4	13,3	5	16,6
Середній рівень	19	63,3	18	60
Низький рівень	7	23,4	7	23,4
3. ***Критерій «Рівень проєктної культури»***				
Високий рівень	3	10,1	4	13,3
Середній рівень	18	60	18	60
Низький рівень	9	29,9	8	26,6

За критерієм «Потреба у проєктній діяльності» маємо такі данні: в контрольній групі кількість студентів з високим рівнем склала 16,6%, в експериментальному – 19,9%; кількість студентів із середнім рівнем у контрольній групі – 56,8%, і в експериментальній – 50,2%; із низьким рівнем виявлено у контрольній групі – 26,6%, а в експериментальній групі – 29,9%.

Стосовно критерію «Продуктивність творчих ідей», то можна сказати, що різниця високого рівня між студентами контрольній групі складає – 13,3%, в експериментальній групі – 16,6%, щодо середнього рівня, то в контрольній групі – 63,3%, і у експериментальній – 60%. З низьким рівнем у контрольній групі – 23,4%, у експериментальній – 23,4%.

За критерієм «Рівень проєктної культури» виявили при високому рівні в контрольній підгрупі – 10,1%, і в експериментальній підгрупі – 13,3%. Виявили, що середній рівень у контрольній підгрупі складає – 60%, а в експериментальній – 60%. Кількість з низьким рівнем складає: в контрольній підгрупі – 29,9%, а в експериментальній – 26,6%.

Нами було запропоновано вести навчальний процес закладу освіти, педагогічну студію та тему: «Персональна іміджелогія». Запропонована студія сприяє формуванню проєктної культури, культури технічної ерудиції, технологічної творчості й використання її продуктів у педагогічних цілях. При вивчені теми: «Імідж в рекламній діяльності», «Педагогічний імідж», «Імідж закладу освіти» та «Політичний імідж» є ознайомлювальними й містять загальні питання про цілі та прийоми створення рекламного образу об’єкту, торговельної марки, бренду або компанії, а також механізми побудови іміджу політика, педагога/фахівця.

У межах теми: «Професійний імідж сучасного вчителя» студенти дізнаються про поняття та структуру професійного іміджу вчителя, їх відмінності від іміджу інших фахівців. Відбувається аналіз груп реципієнтів іміджу вчителя, особливості та закономірності їхнього сприймання образу вчителя; студентам пропонують подумати, які особливості

презентації професійного іміджу вчителя допоможуть справити потрібне враження на цільову аудиторію.

Засвоєння теми перевіряють за допомогою питань:

- Що таке «професійний імідж учителя»?
- З чого складається професійний імідж учителя?
- Чим відмінний імідж фахівців різних галузей?
- У чому полягають особливості професійного іміджу учителя?
- Хто є реципієнтами іміджу вчителя? У чому полягають особливості сприйняття ними іміджу вчителя?
- Як утворюються образ вчителя в уявленні його реципієнтів? З чого складається перше враження?
- Доведіть, що імідж учителя є цілісним утворенням. Що означає цілісність професійного іміджу вчителя?

Наступна тема «Структура професійного іміджу сучасного вчителя технологій» присвячена докладному аналізу іміджу фахівця, безпосередньо пов'язаного з майбутньою професійною діяльністю студентів. Тема вимагає знань фахових дисциплін, оскільки аналізують особливості роботи вчителя технологій у сучасній школі. Студентів ознайомлюють з компонентами професійного іміджу вчителя технологій (габітарний імідж, іміджева компетентність, «Я-концепція», професійна спрямованість, мовленнєва та комунікативна поведінка, проєктна культура, творчий потенціал), а також з поняттям «середовищний імідж».

Тема: «Вимоги до професійного іміджу сучасного вчителя технологій» передбачає докладний аналіз вимог до габітарного іміджу вчителя технологій, ознайомлення з поняттям іміджевої компетентності вчителя технологій, її складниками, закономірностями її формування й функціями, моделлю «Я-концепції» Р. Бернса, її сутністю та видами; студенти доходять висновку, що «Я-концепція» є ядром професійного іміджу. Ретельно й старанно вивчають вимоги до мовленнєвої та комунікативної поведінки вчителя, ґрунтуючись на знаннях з фахових дисциплін, а також аналізують значення творчого потенціалу, проєктної культури, професійної спрямованості вчителя та значення першого враження у формуванні професійного іміджу. Особливо закцентовано під час вивчення теми на значущості проєктної культури вчителя у формуванні його професійного іміджу, оскільки зміст навчальної дисципліни «Технології» передбачає застосування творчого підходу до всіх видів практичної діяльності, що має бути відбито в професійному іміджі вчителя.

Отже, ігрове проєктування, яке застосували при проведені педагогічної студії «Персональна іміджелогія», визначаємо як особистісно орієнтовану активну дидактичну технологію, яка полягає у створенні студентами ігрового проєкту під керівництвом викладача відповідно до основних його етапів з метою ефективної підготовки до інноваційної діяльності та розвитку творчих здібностей особистості.

Сутність та особливості ігрового проєктування полягають у наступному: у процесі створення ігрового проєкту по новому, творчо вирішуються педагогічні задачі; у підготовці та розробці проєкту студент виступає активним суб'єктом навчальної діяльності, викладач посідає місце керівника, консультанта; на підготовчому етапі викладач створює оптимальні умови для успішної роботи над ігровим проєктом; у процесі роботи над проєктом студенти набувають певних знань, умінь, навичок, комунікативних та дослідницьких здібностей, певного рівня готовності до інноваційної діяльності; в ігровому проєктуванні важливе місце займають контрольно-оцінювальні процеси і особливо рефлексія власної діяльності з боку студента.

Таким чином, під проєктною культурою майбутнього фахівця будемо розуміти складне динамічне утворення, що передбачає наявність системи професійно значущих знань, умінь і навичок (психолого-педагогічних, професійних, методичних), набутого досвіду й особистісних якостей (інтелігентності, ерудиції, гуманних рис характеру), які в сукупності забезпечують його ефективну взаємодію з учнями, професійний та особистісний саморозвиток. Подальшу свою роботу вбачаємо у розробці ігрових проєктів для фахових дисциплін з технологічної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко О. В. Професійна культура. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 724-725.

2. Балл Г. О. Категорія «культура особистості» в аналізі гуманізації загальної та професійної освіти. Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. Київ : 2003. С. 51-61.

3. Веремчук О. В. Особливості формування професійної культури майбутніх документознавців у вищих навчальних закладах. International Scientific Journal URL: http://www.inter-nauka.com/

4. Кічук Н. В. Підготовленість фахівця до професійної рефлексії у діяльності як параметр його конкурентоздатності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2019. № 3. С. 15-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2019_3_5

5. Коберник О. М., Ящук С. М. Методика організації проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: навчально-методичний посібник. Умань, 2001. 82 с.

6. Проєктно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: Монографія / За заг.ред. О.М. Коберника. Київ: Наук. світ, 2003. 172 с.

7. Савченко Л. О. Застосування проєктної діяльності в практиці вищої педагогічної школи. Проєктна діяльність у технологічній освіті: монографія / В. С. Пекельна, Л. О. Савченко та ін. Кривий Ріг: СПД Залозний В.В., 2012. С. 30-48.

8. Терещук А., Вдовиченко А. Навчання учнів основних етапів проєктно-технологічної діяльності. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. №4. С. 10-13.

9. Цимбалару А. Організація проєктної діяльності сучасного вчителя. *Початкова освіта.* 2008. № 32. С. 16-31.

REFERENCES

1. Anishchenko, O. V. (2008). Profesiina kultura. [Professio nal culture]. Entsyklopediia osvity. Akad. ped. nauk Ukrainy / hol. red. V. H. Kremen. Kyiv : Yurinkom Inter. S. 724-725. [in Ukrainian]

2. Ball, H. O. (2003). Katehoriia «kultura osobystosti» v analizi humanizatsii zahalnoi ta profesiinoi osvity. [The category "personality culture" in the analysis of humanization of general and professional education]. Pedahohika i psykholohiia

profesiinoi osvity : rezultaty doslidzhen i perspektyvy / za red. I. A. Ziaziuna, N. H. Nychkalo. Kyiv. S. 51-61. [in Ukrainian]

3. Veremchuk, O. V. Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh dokumentoznavtsiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh. [Peculiarities of the formation of the professional culture of future document scholars in higher educational institutions]. International Scientific Journal URL: http://www.inter-nauka.com/ [in Ukrainian]

4. Kichuk, N. V. (2019). Pidhotovlenist fakhivtsia do profesiinoi refleksii u diialnosti yak parametr yoho konkurentozdatnosti. [The preparedness of a specialist for professional reflection in activities as a parameter of his competitiveness]. Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho. № 3. S. 15-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2019_3_5 [in Ukrainian]

5. Kobernyk, O. M., Yashchuk, S. M. (2001). Metodyka orhanizatsii proiektno-tekhnolohichnoi diialnosti na urokakh trudovoho navchannia: navchalno-metodychnyi posibnyk. [Methodology of organizing project-technological activity in labor training lessons: educational and methodological manual]. Uman. 82 s. [in Ukrainian]

6. Proiektno-tekhnolohichna diialnist uchniv na urokakh trudovoho navchannia: teoriia i metodyka: Monohrafiia (2003). [Project-technological activity of students in labor training lessons: theory and methodology: Monograph]. / Za zah.red. O. M. Kobernyka. Kyiv: Nauk. svit, 172 s. [in Ukrainian]

7. Savchenko, L. O. (2012). Zastosuvannia proiektnoi diialnosti v praktytsi vyshchoi pedahohichnoi shkoly. [Application of project activities in the practice of the higher pedagogical school]. Proiektna diialnist u tekhnolohichnii osviti: monohrafiia / V. S. Pekelna, L. O. Savchenko ta in. Kryvyi Rih: SPD Zaloznyi V.V. S. 30-48. [in Ukrainian]

8. Tereshchuk, A., Vdovychenko, A. (2004). Navchannia uchniv osnovnykh etapiv proiektno-tekhnolohichnoi diialnosti. Teaching students the main stages of project and technological activity. Trudova pidhotovka v zakladakh osvity. №4. S. 10-13. [in Ukrainian]

9. Tsymbalaru, A. (2008). Orhanizatsiia proiektnoi diialnosti suchasnoho vchytelia. [Organization of project activities of a modern teacher]. Pochatkova osvita. № 32. S. 16-31. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

САВЧЕНКО Лариса Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор Криворізького державного педагогічного університету

Наукові інтереси: особливості формування проєктної культури при підготовці майбутніх фахівців.

САФ'ЯН Карина Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: особливості формування проєктної культури при підготовці майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SAVCHENKO Larysa Oleksiivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Head of the Department of Pedagogy and Methods of Technological Education Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Scientific interests: features of the formation of project culture in the training of future specialists.

SAFIAN Karyna Yuryivna – Ph.D. of Pedagogic Sciences, Associate Professor National university of life and environmental sciences of Ukraine.

Scientific interests: features of the formation of project culture in the training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 374.7.091.39
DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-395-401

СЕРГІЄНКО Володимир Петрович –
доктор педагогічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5964-8114
e-mail: v.p.sergienko@udu.edu.ua
СИДОРЕНКО Юлія Вікторівна –
аспірант Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-7060-9707
e-mail: yulisyd2@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ

У статті розкрито актуальність та здійснено короткий огляд останніх досліджень і публікацій з теми. Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну науково-педагогічну літературу з питань освіти дорослих. Вивчено та описано поняття «технологія» та «педагогічна технологія». Охарактеризовано зміст та особливості інтерактивного навчання в системі освіти дорослих, розглянуто класифікації технологій інтерактивного навчання, проблему застосування технологій інтерактивного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти; визначено основні ознаки технологій інтерактивного навчання та аргументовано переваги їх застосування у системі освіти дорослих. Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу. При цьому ролі педагога та учня перебувають у постійному балансі. Обидві сторони прагнуть вчитися і обмінюватися знаннями, досягненнями та конкретним життєвим досвідом. Розглянуто класифікацію форм і методів інтерактивних технологій: карусель, акваріум, мозковий штурм, мікрофон, дебати, дискусії, дебрифінг, розігрування ситуації за ролями, імітаційні ігри, метод «шість капелюхів»(«Six Thinking Hats»), Student Team Learning (навчання в команді); Jigsaw (мережива пила, Е. Аронсон); Learning Together (вчимося разом); Ігрові технології тощо. Акцентується увага на необхідності впровадження технологій інтерактивного навчання в процесі здійснення освіти дорослих, використання яких може бути успішним, якщо враховувати вікові особливості здобувачів освіти, їхні інтереси та потреби, життєвий та трудовий досвід, рівень мотивації, умови взаєморозуміння та психологічної сумісності, рівень зацікавленості та складності інтерактивних методів. У статті продемонстровано необхідність впровадження технологій інтерактивного навчання у освітній процес та підвищення його якості, акцентовано увагу на досвіді та особливостях їх впровадження на сучасному етапі.